

UJSÁG

SZERKESZTŐSEG:
Budapest, Rákóczi-ut 54. sz.
Telefon: József 13-36, József 122-56

KIADÓHIVATAL:
Budapest, Rákóczi-ut 54. sz.
Telefon: József 13-35, József 16-28
József 122-56.

FŐKKIADÓHIVATAL:
Budapest, Erzsébet-körut 43.

miniszterelnök mondott s még mindig nem látjuk az országot a békességnek azon a nivóján, a melyen a világ bizalmát ismét megnyerhetné. Az izgága elemeknek a politikai irányzat, az ellentmondást nem tűró uralkodó pártok szinte prédának odalökték a zsidóságot s a szociáldemokrata munkásságot. A kiadott hatalmi jelszavakat is revideálni kell, hogy ott lent meg ne tévedjenek az emberek abban a hitben, hogy ezekkel szemben nem kötelez

a törvény. Nemcsak a zsidók és munkások kérdése ez, hanem a magyar nemzeti és a keresztény politikáé is. Ennek életképesnek kell mutatkoznia akkor is, ha teljes egészében az ország minden tisztességes polgárának kijár az ország teljes jogvédelme. Hogy erre nem volna szükség, ebből a balhítből ki kell ábrándítani azokat a jóra való elemeket, a kiket csak a temperamentum és a téves fölfogás vitt az izgágák közé.

A miniszterelnök az ébredők pesti főosztályának felfüggesztését jelenti.

(Nyilatkozik a Britannia megszállásáról és az Ehmann-telepi különítmény leszereléséről. — Derekasán viselkedtek a somogyi, tolnai és baranyai bakák. — A gyülekezési jogot teljesen felfüggesztik. — Elhelyezik a vagonlakókat. — A galicziákat Örkénybe telepítik.)

A nemzetgyűlés ülésén délben háromnegyedik órákor fölállt Teleki Pál gróf miniszterelnök és nyilatkozott a legutóbbi napok eseményeiről. Tömjött padsorok hallgatták a kormány fejét. Alig volt képviselő, a ki ma ne lett volna a helyén. A miniszterelnök igen fontos kijelentéseket tett, melyek elhangzanak bizonyára messzebbre, mint az ülésterem falainak határáig.

Elsősorban a hősi halált halt rendőr emléke előtt hajtja meg a kormány zászlaját és bejelenti, hogy a kormány a temetésén meg fog jelenni, mert dokumentálni akarja azt, milyen óriási fontosságú az, a mit a szerencsétlen rendőr nemzetéért tett. Ezekkel az eseményekkel kapcsolatban a kormány olyan dolgokra jött rá, a melyeket már sejtett, de pozitív bizonyosságai csak most derültek ki.

Egyenruhába öltözött emberek, a kikről nem tudták, katonák-e vagy sem, büntényeket követtek el olyannyira, hogy joggal lehetett forradalmi események bekövetkezéséről tartani.

A tettek háta mögött a felbujtókat, szervezőket kell sújtani. Rájöttek arra, hogy a kik gyilkosságokat követtek el, a Britanniaiban, azonkívül több más szállodában laknak. Már hétfői beszéde kapcsán mondta a miniszterelnök, hogy a vizsgálat során nem lesz tévovázás vagy kétség, mert tapasztalatokat szereztek a mult forradalomból. Kiadtam azt az irányelvet, — mondja a miniszterelnök — hogy a vizsgálat lefolytatására mindenki azonnal intézkedni köteles. Megmondtam, hogy mindenki menjen el, a meddig szabad és kell, a meddig a törvény és a jogrend megkívánja.

Elsősorban négy budapesti szállodát, nevezetesen a Britannia-, Berlin-, Deák-Ferencz- és Savoy-szállodát vettük elő, mert ezek voltak azok a tanyák, a melyek a rendőrség előtt gyanúsak voltak.

Katonai, asszisztencia mellett négy katonai személyt és huszonhat polgári személyt állítottak elő, kár e tekintetben nem lehet pontos határt vonni, mert polgári személyek több ízben katonai egyenruhában jártak el.

Letartóztattak két olyan személyt, a ki a tegnapi gyilkosságba bele van keverve.

(A katonák megtették köteleességüket!)

Vannak olyanok, a kik az igazságszolgáltatás elől elmenekültek, mivel nappal nem vonulhattunk föl olyan erőkkel, melyek a letartóztatásokhoz szükségesek voltak. Még nem tudjuk, intézkedéseink hol fognak véget érni. A miniszterelnök ezek után a letartóztatás részleteiről beszélt, majd a következőket jelenti ki: „Mondhatom, úgy a rendőrség, mint a kivonult somogyi, baranyai és tolnai legénységből összeállított katonaság a legkiválóbban viselkedett. A nemzet nyugodtan támaszkodhatik fegyveres erejére.

A razziaán Savoy tábornok személyes vezetésével ott voltak Prónay Pál alezredes, a főkapitány, ott voltak több ízben a bel- és hadügyminiszterek. Ellentállásra nem találtunk.

Sajnos, volt azonban Budapest közelében, az Ehmanntelepen egy más eset, a hol a munkásosztágok száma felszaporodott és nem volt jó a vezetés. És ezért sok olyan elem férkőzött oda, kik minden dolgban résztvettek, kisebb zavargásoktól kezdve a nagyokig.

(Az Ehmann-telepi csata.)

Az Ehmanntelepen, mikor a rendőrség bevonult, lövések történtek, mire a rendőrség is kénytelen volt fegyverét használni és négy ember meghalt.

— Megérdemelték büntetésüket! — kiáltja közbe Rupert Rezső.

Teleki Pál ezután emelt hangon jelenti ki, hogy példát kell statuálni s éppen ezért az összes városokban hasonló razziaikat rendelt el. A miniszterelnök ezután a vasárnapi zavargásokra vonatkozólag tette meg jelentését. Azt kérdezték tőlem, — mondja — hogy hányan vannak ebből az ügyből kifolyólag elfogva.

A vasárnapi eseményekkel kapcsolatban hárman vannak letartóztatva, Bárdosi Ernő dr., az ébredő magyarok főtitkára, Deák-Ferencz Károly és Tatay

Boldizsár. Ezek mind az Ébredő Magyarok Egyesületének tagjai.

(Felfüggesztik a gyülekezési jogot.)

— Most tessék védeni őket! — kiáltja a Friedrich-párt felé Orbók Attila.

— Ebből a körülményből azonban — jegyzi meg a miniszterelnök — ne vonjanak le olyan következtetéseket, a mely az Ébredő Magyarok Egyesületének minden tagjára vonatkozna. Ez a három ember a főkapitányság épületében őrizetben van és már minden további intézkedés megtörtént. A ratifikáció-ellenes gyűlést megengedtem, mivel feltettem, hogy a gyűlés csak erre a kérdésre fog szorítkozni. Sajnos, utcai tüntetések és zavargások voltak. Ebből azt a következtetést vontam le, hogy

a gyülekezési jogot korlátozni kell.

A belügyminiszter még a mai nap rendeletet ad ki, mely az egyesületek közgyűléseire is vonatkozik. A köznyugalom helyreállításáig korlátozzuk ezeket a jogokat.

— Budapesten sohasem szabad helyreállítani őket! — kiáltja közbe Rupert Rezső.

— Mindazok az egyesületek, — folytatja a miniszterelnök — a melyek 1918 októbere óta az alkotmányos út helyreállításáig alakultak, revízió alá kerülnek. Nincs feloszlásról, sem felfüggesztésről szó. Vannak olyan egyesületek, a melyek missziókat teljesítettek. Az Ébredő Magyarok Egyesülete tovább ment és vele szemben nekünk is tovább kell mennünk.

(Rendszabályok az ébredők ellen.)

Az Ébredő Magyarok Egyesületének olyan ügyrendje van, a mely nincs bemutatva a belügyminiszternek. Ennek egyik pontja azt mondja, hogy egyes kisebb, melyre nem szántó, öndílló akciók elvileg a tagoknak meg vannak engedve.

Szterényi József: Szóval pofoznak!

Rassay Károly: Képviselők is vannak közöttük!

Somogyi István (Rassay felé): Na és aztán? Én is közöttük vagyok.

Teleki Pál gróf miniszterelnök: *Ilyen egyesület nem állhat fenn. A vasárnapi események kapcsán az egyesület főtitkárát letartóztatták és igazoltattak több olyan egyént, a kik az egyesület központjában vannak. Ezek miatt a tények miatt*

az Ébredő Magyarok Egyesülete budapesti központjának működését felfüggesztettük.

(Hosszantartó éljenzés.) Vizsgálatot fog tartani, a melybe az egyesület komolyabb elemeit is bevonja. Csak ennek megtörténte után működhetik az az egyesület, a mely alkalmas a magyar őrzés felbresztésére. **(Élénk éljenzés.)** De ennek olyan társadalmi egyesületnek kell lennie, a mely tiszteli a jogrendet.

A statáriális eljárást a mostanihoz hasonló csoportosulásokkal kapcsolatos zavargásra is kiterjesztik.

Tagadhatatlan, hogy a zavargások főoka az, hogy Európa rendjét utjonnan akarják szabályozni, s azok a gazdasági bajok, melyek a győztes államokban is fennállanak, a legyőzött országokban fokozottan érvényesülnek.

A miniszterelnök ezek után a vagonlakók kérdéseire vonatkozólag kijelentette, hogy a vagonlakóknak rövidesen rendelkezésükre fog állani az Albrecht-kaszárnya, miután a Mária Terézia-laktanya technikai berendezésénél fogva nem alkalmas. Lefoglaltattam — mondja — továbbá a tőzede üresen álló részét. Az átalakítások már folyamatban vannak két vagonlakó mérnök vezetésével. A galicziákat kitelepítése azért nehéz, mivel Galicziával nincs közös határunk.

Mindenesetre a galicziákat ki fogjuk lakoltatni budapesti lakásaikból.

— Vagonokba helyezték el őket! — kiáltják többen a kereszténypártból.

— A kiutasítottakat Örkénybe viszzük s ezáltal lakásaik felszabadulnak. Ezenkívül intézkedtem, hogy a tél folyamán a főváros egy iskolát bocsásson rendelkezésre. A svábhegyi villákba nagyon nehéz az elhelyezés, mert berendezésük téli lakásra nem alkalmas.

A nemzetgyűlés elnöke is kezébe vette az ügyet s a főrendiházban 200 gyermek számára utalt ki lakást.

Beszédét így fejezi be: Kérem a tisztelt nemzetgyűlést, méltóztassék ezen bejelentésemet azzal tudomásul venni, hogy *mindenféle esetleges erőszakkal szemben rendelkezésre áll a szükséges erő és minden*

illetékes faktorban megvan az erő rendelkezésére bocsátva az akarat. Külön kérem Huszár Károly képviselőtársamat, a ki tegnap mindezt már elmondotta, úgy hogy ezt nekem tulajdonképpen fölösleges volt elmondanom, hogy bejelentésemet is vegye tudomásul.

A miniszterelnök választát a nemzetgyűlés lelkes tetszésnyilvánítások közben vette tudomásul. Majd az elnök az idő előrehaladottsága folytán az ülést délutánra halasztotta.

Vita a kormány intézkedéseiről a délutáni ülésen.

A miniszterelnök délelőtti kijelentéseire a délutáni ülésen Huszár Károly válaszolt. Helyesli a miniszterelnöknek azt a kijelentését, hogy a bajok eredendő okát fogják felkutatni. Szerinte azokat, a kik a háboru alatt és a forradalom alatt vagyont szereztek, valamint formában, — hadiadó vagy más sód ezimén — meg kell adóztatni, mert a háboru nem a vagyonosodás korszakát, hanem a hazáért való önfeláldozás korszakát kell, hogy jelentsen. Nem akar felekezeti sorompókat felállítani, nem is felekezeti szempontból akarja ezt a kérdést elintéztetni, de igenis szükséges, hogy a vagyoneltolódások nivellálódjanak és — akár mezőgazdáról, akár iparosról vagy kereskedőről legyen szó — a nagyvagyonok pluszából rekompenzálódják az állam és elégtessenek ki a szükségletek.

A lelkeket kell leszerelni

és ez csak a szociális politikának gyakorlati megvalósítása által lehetséges. Azt hiszi, ebben egyetértenek mindazok, a kik a parlamentben helyet foglalnak, épp úgy mint a földbirtokreform kérdésében.

Igen fontos és az ország szempontjából igen súlyos kérdés a galicziaiak kitolonczoltságának ügye. Ezeknek az eltávolítása, szerinte magának a hazafias zsidóságnak is érdeke.

(Mi lesz az izgatókkal?)

A vasárnapi tüntetésre vonatkozó miniszterelnöki kijelentések megnyugtatók, mert a három tettes közül az egyik már el van fogva. Ezt *sürgősen át kell adni a polgári bíróságnak*. Ezután különböző kérdéseket intéz a miniszterelnökhöz.

— *Mi fog történni azokkal, —* kérdi ezután Huszár a miniszterelnököt — *a kik a rendőrséghez és a fegyveres erőkhöz intéztek felhívásokat és azokkal, a kik jó állásban állandóan izgatják a tömeget?*

Kérdi, igaz-e, hogy a *Lipótvárosi Kaszinóba betelepített emberek nem is vagonlakók?* Ha ez igaz, úgy ez súlyos megzavarása a jogrendnek és visszaélés egy szerencsétlen társadalmi réteg helyzetével.

A rendőrgyilkosság kérdésében tett kormányintézkedések kielégítőek. Kérdi,

hogyan volt az lehetséges, hogy egy nagy társaság összeverődött az Ekmann-telepen és hogy egyéb hasonló alakulatok is működhetnek?

Ugy hallotta, hogy ebben a kérdésben egy nemzetgyűlési képviselő is érdekelve van.

Nagy nyugtalanság támad e szavakra és több oldalról kiáltják Huszár felé:

— *Ki az a képviselő?*

Huszár ezután folytatja kérdéseit:

(„Hogyan lehetséges...“)

— *Ki fizette a Britannia lakóit és a többi hasonló alakulatokat? Hogy lehet az, hogy a mikor minden tiszt ellen igazoló eljárás van folyamatban, ezek a tiszték, a kik szabályszerű disztinkciót hordoznak és mégsem tiszték, tisztí disztinkcióval járhattak?*

Tovább kell mennünk egy lépéssel — mondja Huszár. Meg van győződve, hogy a kormány erélyes intézkedésekkel valóban helyre fogja tudni állítani a jogrendet. A magyar kormány bírja az állampolgárok bizalmát ebben a kérdésben és ezért könnyű lesz minden intézkedését végre is hajtani.

Áttér az egyesületek revíziójának kérdésére. Szerinte az alapszabályok bemutatására szolgáló intézkedés nem elégséges. Éberem kell vigyáznunk, hogy mindenki teljesítse a maga funkcióját,

azt csinálja, a mi rá van bízva

és ne garázdálkodjék az élet- és vagyonbiztonság rovására. Nem szeretné, hogy a mikor a teljes jogrendet követelik, a másik oldalon azt higgyék, hogy ez az ő érdekükben történik és hogy most már szabad kezük kapnak eszméik propagálására a felforgató elemek és azok, a kik az ország tönkretételében előljártak.

Huszár beszédét a Ház minden oldalán osztatlan tetszéssel és nagy tapsal fogadták. Taps és helyeslés gyakran szakította félbe szavait. Végül pedig megéljenztek.

Schandl Károly ezután a házszabályokhoz szólva kifogásolja, hogy a földbirtokvitát megszakították és a miniszterelnök délelőtti kijelentéseit tüzték napirendre.

Rakotszky elnök hivatkozik a házszabályok 214. §-ára és megmagyarázza, hogy a minisztereknek mindenkor joguk van bármilyen vitát megszakítva kijelentéseiket megtenni, a parlamentárizmus pedig megköveteli, hogy a miniszterek kijelentéseikhez a képviselők hozzájáruljanak.

Rubinek miniszter hangosan odaszól valamit pártjának, ezután kimegy az ülésteremből.

Somogyi az ébredőket védi.

Somogyi István, az ébredő magyarok egyik exponense emelkedik ezután szólásra és különösen az *ébredők egyesületének felfüggesztése* ellen emel szót. Foglalkozik Huszár Károly felszólalásával és azt mondja, hogy a jogrend alapjáról való lecsuszás, a miről Huszár beszélt, éppen Huszár Károly miniszterelnökségével kezdődött. Bárkinek több joga lett volna a beszéd elmondására, mint Huszár Károlynak. Félrendszabályokkal akarták megoldani a függő kérdéseket, holott a bolsevizmus után igen nagy szükség lett volna erősebb rendszabályokra. Csodálkozik Huszár Károly kijelentésén.

Drozdy Győző itt közbeszól:

— *Az a fő, hogy Huszár igazat mondott-e?*

A kigazdapárttól is több közbeszólás hangzik. Somogyi személyes támadása egyáltalán nem befolyásolja

a kedélyeket. Legfőljebb alkalmat ad arra, hogy lelkesen ünnepelje a Ház Huszár Károlyt.

Somogyi folytatja beszédét. Tiltakozik az ellen, hogy hallált kiáltanak az ébredőkre csupán azért, mert többmillió tag közül néhánynak része volt a kilengésekben.

Ezre nagy zaj tör ki a kigazdapárton. Rassay közbeszól valamit, mire Somogyi Rassay felé fordulva mondja:

— *Őn tudja, miért nem lehet tagja az ébredőknek.*

(Somogyi támadja a MOVE-t.)

Végül beszél más egyesületek tevékenységéről, a melyek szerinte szintén nem illeszkednek bele a jogrendbe. Vannak egyesületek, melyeknek vezetői mintegy amatőr-Czézárók mászkálnak kint a vidéken, ünnepléses fogadtatásokat rendeznek... (Zaj.)

— *Ebben is igaza van!* — mondja Rupert.

Somogyi István: ... a leglehetősebb propagandát üzik és a leglehetősebb módszerekkel agítanak az általuk igaznak tartott dolgok mellett. Ezek az egyesületek és ezeknek vezetőiérőfői czézári göggel jelentenek ki olyan dolgokat, hogy elsőpörnek kormányokat, elsőpörnek rendszereket, ha nem úgy fogunk mi táncolni, mint a hogyan ők hegedülnek. (Zaj. Felkiáltások: *Ezeket is meg kell rendszabályozni!*)

— A MOVE-ról és Gömbös Gyuláról van szó. Megmondjuk mi — mondja Beniczky Ödön.

— *A MOVE nem csinált semmi atrocitást!* — szól közbe Meskó.

Somogyi István: Az abszolúte nem járja és a jogrenddel és igazságossággal és egyenlőséggel egyáltalán nem egyeztethető össze. (Zaj.) hogy mi kivesszünk az egész nagy konglomerátumból egyetlenegy egyesületet és azt odadobjuk, hogy azon rágódjon boldog-boldogtalan, az szabdalja, a kinek tetszik és úgy, a hogy tetszik. Méltóztassék a kormánynak minden egyes egyesületnek működését, a mely 1918 október óta alakult, felülvizsgálat tárgyává tenni...

— *Mindent feloszlatni. Egy nemzeti hadseregre és egy kormányra van szükség, semmi másra!* — väll Javoss Antal.

Somogyi ezután még hosszasan beszél a MOVE-ról és egyéb kérdésekről. A zsidó-kérdésről is.

Rassay Károly személyes kérdésben szólal fel és kijelenti, hogy valóban tudja, miért nem lehet tagja az ébredők egyesületének. Azért, mert

ő nem szokott más politikát csinálni bent, mint kint. Ez az egyetlen oka és ezért nem is óhajt belépni az ébredő magyarok közé.

A miniszterelnök válasza.

Somogyi felel Rassaynak, ezután Teleki Pál gróf miniszterelnök válaszol az elhangzott beszédekre. Huszár Károlynak a vagyonok nivellálására vonatkozó kijelentésére megjegyzi, hogy készülnek már ilyen érteimű javaslatok és nemsokára a Ház elé is kerülnek. A pénzügyminiszter rendkívüli intézkedéseket óhajt tenni, mert

az a luxus, a mi most Budapest utcáin látható, már tényleg komoly intézkedésekre ad okot.

A galicziaiak kitolonczolása folyamatban van, de nagyon megnehezíti az a körülmény, hogy a szomszédos államok illetőségi bizonyítványokat követelnek. Ezt most szorgalmazzák, hogy a kitolonczolásnak mi se álljon utjában.

A rendőrséghez intézett felhívást lázításnak minősíti és a felhívás szövegezői ellen ilyen czímen fogynak eljárni.

Az egyesületekre vonatkozólag kijelenti, hogy szükségesnek tartja megvizsgálni az ügyrendeket és hogy kik azok, a kik az egyesületeket vezetik? Nem áll meg az a tény, hogy most már nincs szükség társadalmi egyesületekre, mert azoknak csak a forradalom és a bolsevizmus után két-három hónapig volt létjogosultságuk. Szerinte ez nem helyes, mert igenis, azokra a társadalmi egyesületekre, a melyek valóban betöltik hivatásukat, szükség van. *Nem fog egyesületeket és egyes személyeket kivérezni, mint azt Somogyi mondotta, hanem konkrétumok alapján fognak eljárni az egyesületekkel szemben.*

(Konkrét oka volt az ébredők elleni akciónak.)

Ilyen komoly és alapos konkrétum kényszerítette ki az ébredők egyesülete ellen hozott rendszabályokat.

A hatásköri túllépéseket is igyekeznek megelőzni, de ez időbe kerül és ez vonatkozik úgy társadalmi, mint katonai tényezőkre.

A nyilvánosság tájékoztatása terén szükség van bizonyos tartózkodásra. Nem akar a sajtó ellen szólni, a sajtó nem hibás, hiszen a rendőrség hivatalos sajtóirodája adta ki tegnap azt a jelentést, a mely a mai lapokban megjelent. Ebből a gyanúsítottak értesültek, hogy esetleg eljárás indulhat ellenük és megszökhettek. Az illetők ellen egyébként *körözőlevelet adtak ki*, de ebből is látható, mennyire szükséges az, hogy a kezdő nyomozás, a mely nagyon fontos az ügy további folyása szempontjából, ne kerüljön a nyilvánosság elé. Kéri a nemzetgyűlés tagjait, hogy óvatosabbak legyenek a kilengésekről tett nyilatkozataikban és ne tegyenek súlyos kijelentéseket, a melyek nem is állhatnak meg, nehogy a külföldi rágalmaknak még inkább tápot adjanak. A kormány részéről kijelenti, hogy

a polgárság nyugodtan folytathatja foglalkozását, mert a szükséges óvintézkedéseket az illetékes tényezők már megtették.

A királykérdés előretolását is kárhóztatja Teleki beszéde során. Szavai végén megtapsolják.